

E. O. G. TURVILLE-PETRE: *Myth and Religion of the North. The Religion of Ancient Scandinavia. History of Religion.* London, Weidenfeld & Nicolson, 1964. X + 340 sider. 49 illustrationer. 50 sh.

Hovedparten af vor viden om den gamle nordiske religion hentes som bekendt i de islandske håndskrifter – mest koncentreret i den ældre Edda og Snorri's Edda, mere spredt i sagalitteraturen – og dette er vel hovedårsagen til, at studiet af denne religion traditionelt er i hænderne på nordiske filologer. Professoren i Oldnordisk ved University of Oxford, E. O. G. Turville-Petre's værk slutter sig smukt til en lang række tidligere religionshistoriske arbejder af andre filologer. Det præges af forfatterens dybe indsigt i den islandske middelalders imponerende skriftlige levn og hans meget betydelige kendskab til den næsten uoverskuelige litteratur om emnet. Bogen rummer vel ikke så mange enkeltheder som Jan de Vries' store *Altgermanische Religionsgeschichte* (2. Aufl., 1956–57), men den er behageligere at læse og mere overskuelig, og med sine gode kildehenvisninger giver den en nyttig indføring ikke blot i den gamle gudelære, men også i aktuelle forskningsproblemer.

Det kan dog ikke nægtes, at historikere på mange måder må finde bogen utilfredsstillende. Det er karakteristisk for næsten hele den filologisk-religionshistoriske skole, at man ikke alvorligt beskæftiger sig med de grundlæggende kildekritiske problemer. Den historiske forskning, der i ny tid har gjort det af med så meget af den almenhistoriske tradition i den islandske overlevering, anes højst som en tordensky i det fjerne. Den filologiske kritik, der har afsløret den fiktive karakter af f. eks. Hrafnkels saga, nævnes derimod, men Turville-Petre mener trods denne at kunne fæste lid til de religionshistoriske optegnelser i sagaerne. »For the study of religious history it is not important whether Hrafnkell, the hero of the saga, worshipped Freyr in the manner described, or whether others did so« (s. 20, jfr. s. 167). Med dette kildesyn, og med henvisninger til »reliable tradition« og til hypotetiske lærde optegnelser fra Ari's hånd krydrer Turville-Petre uden skrupler sin fremstilling med fortællinger og eksempler fra sagalitteraturen. På samme måde lader han Georges Dumézil's påvisning af paralleller til nordiske myter i Indien og Iran tjene som skjold for Snorri's Edda. Rækkevidden af Dumézil's spændende iagttagelser kan vel endnu ikke siges at være afklaret, men det kan under ingen omstændigheder være rigtigt at benytte dem til at give Snorri en generel ædruelighedsattest. Så længe religionshistorikerne ikke på god historisk vis gør sig kildernes virkelige værd klart, vil studiet af det religionshistoriske materiale i den islandske middelalderlitteratur forblive en march på stedet. I emnekredsen er der talrige vanskelige problemer, som bedst løses ved team-work mellem forskere fra flere fag. En historiker bør ikke savnes her.

Som bekendt forbød den kristne kirke nordboerne at fortære hestekød, og der er den dag i dag noget suspekt ved denne spise. Af forbudet drog allerede middelalderlige skribenter den slutning, at hestekødet i den hedenske tid havde tjent som blótmad, og i de islandske sagaer findes hentydninger til denne kultskik. Turville-Petre følger også på dette punkt sagatraditionen; hestens kød »provided the dish at sacrificial banquets« (s. 249, jfr. s. 168). Men kirkens afsmag for hestekød er ikke betinget af den nordiske religions udskejelser. Forbudet mod

hestespisning er opstået i Middelhavslandene mange hundrede år før Nordens kristning. Vore hedenske forfædre har vel spist heste, når der intet bedre var i spisekammeret. Men det var ikke festmad, og fra to gode kilder, Hymiskviða og Haustlǫng, véd vi, at guderne fornuftigvis foretrak oksesteg. Den kultiske hestekødsspisning er antagelig en af de mange vidt udbredte vrangforestillinger, som systematisk historisk-kritisk forskning vil kunne fjerne fra billedet af nordisk religion og kult.

OLAF OLSEN

LIZZIE CARLSSON: »Jag giver dig min dotter«. Trolovning och äktenskap i den svenska kvinnans äldre historia. I. Skrifter utgivna av institutet för rätts-historisk forskning. Serien I. Rättshistoriskt bibliotek. Band VIII. Lund 1965. 326 sider. 21 sv. kr.

Med denne bog har Lizzie Carlsson ønsket at give en såvel rets- som kulturhistorisk skildring af ægteskabets indgåelse efter middelalderlove og andre kilder. Fremstillingens tyngdepunkt udgøres af en rekonstruktion af ægteskabsindgåelsen i hedensk tid efter gammelgermanske retsregler, d.v.s. tiden frem til kristendommens og kirkerettens indtrængen. Efter de indledende afsnit følger bogens disposition stort set de forskellige faser i ægteskabsproceduren: Trolovning, giftermål og »sängledning« eller formæling. Det afsluttende kapitel handler om morgengaven, hvis overrækkelse ikke betragtes som en formel ægteskabsbetingelse.

I indledningen gør forf. rede for, hvilke retskilder hun har støttet sig til. Hun oplyser, at hun dyrker den sammenlignende retshistoriske metode, som hun anser for den eneste farbare vej, og at Jacob Grimms arbejde, »Deutsche Rechtsalterthümer« fra 1828 er til uvurderlig nytte og stadig aktuelt på dette område. Derimod tager hun afstand fra den moderne retshistoriske retning, som har forsøgt at slå en breche i den gamle opfattelse, at alle germanske love skulle have et fælles udspring. Forf. regner bestemt med eksistensen af et germansk ursprog og et germansk urfolk. Bogen er et stort anlagt forsøg på at finde rødderne til den århundredlange udvikling, som er gået forud for de svenske landskabslove, såvel som for de andre germanske love. En nøgle til løsningen af mange spørgsmål skulle kunne findes i de norsk-islandske retsbøger, de kontinentalgermanske retsbøger, de frisiske provinslove og de tyske »Weisthümer«, som Lizzie Carlsson oversætter som »folkelig sædvaneret«. Også retspraksis benyttes som retskilde, men efter sagens natur i ringere udstrækning, idet en svensk domspraksis for størstedelens vedkommende først er kendt efter middelalderens ophør. Iøvrigt drages talrige mere poetiske end retshistoriske eksempler frem, ikke blot fra den nordeuropæiske litteraturhistorie, såsom folkeviser, kroniker, sagaer, legender, bønnebøger og den episke digtning, men også fra så fjerne kilder som den indiske vedadigtning.

Første kapitel handler om kvinden, manden og slægten. Det siges, at ægteskabet var en formueretlig aftale mellem to slægter, og at kvindens samtykke end ikke var nødvendigt i den ældre tid. Hendes fader eller formynder kunne skalte og valte med hendes liv og skæbne efter forgodtbefindende. I dette